

SÜBHÂNEKE

Namaza (**İftitah Tekbiri**) ile başlanır. (**İftitah Tekbiri**) Rabbü'l âlemîn'in huzuruna çıkarken her türlü his, düşünce, eylem ve bütün dünyevi ve uhrevi kaygılarından kesilmeye işarettir. Sonra (Sübhâneke) duası okunur.

OKUNUŞU

Sübhânekellâhümme ve bi hamdik ve tebârekesmük ve teâlâ ceddük (ve celle senâük *) ve lâ ilâhe ğayrük.

Parantez içindeki "ve celle senâük" cümlesi sadece cenaze namazında okunur.

TÜRKÇE MEÂLİ (ANLAMI)

- (1) **Sübhâneke Allâhümme ve bi hamdik** : Allah'ım ! Seni tesbih eder, sana hamdedirim **Tesbih etmek** ; Allah Teâlâ'nın eksiklik sayılan sıfatlardan uzak olduğunu bilip söylemek , **Hamd etmek** ise Allah'ın c.c kemâl sıfatları yani olgunluk ve erginlik sayılan sıfatlara sahip olduğunu bilip , Onu bu sıfatlarla övmek demektir.
- (2) **ve tebâreke'smük** : Senin ismin çok uğurlu ve bereketlidir
- (3) **ve teâlâ ceddük** : Senin şânın da yücelerden yücedir
- (4) **ve celle senâük** : Seni övmek de pek büyüktür
- (5) **ve lâ ilâhe gayruk** : Senden başka hiçbir ilah (Tanrı) yoktur

Sübhâneke duası (toplu olarak) Türkçeye değişik şekillerde çevrilebilir. Kelimeler değişse de mânâ aynıdır. İki misal :

--Ey Allah'ım ! Seni (noksan sıfatlardan) tesbih ve tenzih eder , (bütün nimetlerine karşı) Sana hamd ve senâda bulunurum. Senin mukaddes ismin mübârektir ve senin azamet ve celâlin pek yüksektir . Senden başka hiçbir ilâh (ibadete lâyık bir varlık) yoktur.

--Allah'ım ! Sen eksik sıfatlardan pak ve uzaksın. Seni daima böyle tenzih eder ve överim. Senin adın mübarektir. Varlığın her şeyden üstündür. Senden başka ilah yoktur.

Sübhâneke duasını daha ayrıntılı açıklamak için (**Sübhân**) ve (**Hamd**) kelimeleri/ kavramları üzerinde biraz durmak lâzımdır.

SÜBHÂN KELİMESİ HAKKINDA

Sübhân-Allah : Allah'ı (c.c) her türlü ayıp, kusur, noksan sıfatlardan tenzih ederim , demektir :

" **Göklerde ve yerde en yüce sıfatlar O'nundur. O,** (kudreti herşeye galip olan) **Aziz ve** (hikmeti herşeyi kuşatan) **Hakîmdir** " (*Rum suresi, ayet 27*)

ayeti gereği , celâl sahibi olan yüce Allah her türlü kusur, noksanlık ve bâtil inançların nitelediği her şeyden pâk , münezzeh ve berîdir (*uzaktır*).

Allah Teâlâ'yı rükû da (Sübhâne rabbiye'l -azim) , secde de ise (Sübhâne rabbiye'l a'lâ) diyerek anarız.

Sübhâne rabbiye'l -azim : Ben azîm (*azamet ve kıbriyâ safiibi*) olan Rabbimi O'nun ulûhiyyet makamına yakışmayan sıfatlardan tenzih ederim, demektir.

Veya ; büyüklük ve azamet sadece kendisine ait olan Rabbimi yaratılmışlara ait bütün eksikliklerden tenzih ederek O'nu güzel isim ve sıfatlarıyla (Esmâ-i Hüsnâ ile) tesbih eder ve yüceltirim, demektir.

Sübhâne rabbiye'l a'lâ : Ben yücelerin yücesi olan Rabbimi O'nun ulûhiyyet makamına yakışmayan her türlü noksan sıfattan tenzih ederim, demektir.

Sübhâne-ke : Arapça (ke) takısı ikinci tekil şahıs için , yani (sen) anlamında kullanılır . Bu durumda (**Sübhâneke**) : (Allah'ım) . Seni her türlü noksan , yâni ulûhiyyet makamına yakışmayan sıfatlardan tenzih ederim. Hiçbir eksikliği , kusuru sana yakıştıramam ve yaklaştıramam. Seni en yüce , en üstün sıfatlarla anarım, demektir.

Yüce Allah *celle celâluhu* hiçbir şeye benzemez, hiçbir şey de O'na benzemez.. Zira bütün mevcudât yaratılmıştır, oysa Allah Teâlâ ise Yaratandır. O'nun benzeri, ortağı veya yardımcısı yoktur. Allah Teâlâ'nın Zâtı, diğer varlıkların zâtına benzemediği gibi, sıfatları da yaratıkların sıfatlarına benzemez. O, kemâl sıfatlarla vasıflanmıştır. Sıfatlarının kemâle ermeye ihtiyacı yoktur. Bütün sıfatları noksanlıktan ve zevâlden (*son bulma*) münezzehtir.

Hristiyanlar , yahudiler ve bazı müşrikler - hâşâ - “ Allah'ın oğlu (Hz İsa) var, kızları (melekler) var, Allah'ın eli sıkıdır “ .. ve benzerleri ile Allah Teâlâ'ya O'na yakışmayan sıfatlar isnad ettiler.

SübhânAllah ! Bu tür sıfatlar insanlar hakkında düşünülebilir, Hak Teâlâ Hz.leri ise bunlarla nitelendirilemez. O, her türlü insani vasıflardan ; yemek, içmek, uyumak , giyinmekten ; aileden, evlattan, doğmak ve doğurmaktan tamamen münezzehtir . Allah-u Teâlâ için âcizlik , kusur , noksanlık , korku, hüznün , hastalık v.b haller düşünülemez. Gelmek, gitmek, bitişmek, ayrılmak, toplanmak, dağılmak , inmek, çıkmak, oturmak, kalkmak, yatmak, hareket etmek, sâkin durmak, artmak, eksilmek, büyümek, küçülmek, unutmak, hata etmek, hastalığa duçar olmak, zillet, sabırsızlık, acelecilik, .. v.b. gibi yaratıklara has sıfatlar Allah c.c hakkında câiz değildir, bunlarla vasıflanamaz. Misal : biz insanlar için yürümek veya koşmak bir kemâl sıfattır , çünkü yürüyüp koşan insan sıhhatlidir , yürüyemeyen kişinin ise rahatsızlığı var demektir. Oysa Allah Teâlâ'ya yürüme fiili isnad edilemez, çünkü o Hak Teâlâ için -beşeri bir sıfat olduğu için- eksiklik/kusur demektir. Oysa O, her türlü beşeri vasıflardan münezzehtir. Aynı şekilde, O'nu uyku ve uyuklama tutmaz. . Ölüm ve yokluk O'nun hakkında vârid olmaz.

Allah Teâlâ her şeyi bilendir, O'nun ilmi olmuş ve olacak her şeyi kuşatmıştır. O'nun bilgisinin sonu yoktur. O, her şeyi işitendir, her şeyi görendir. O'nun bilmediği, görmediği, işitmediği hiçbir şey yoktur. İrâde sahibidir; diler ve ne dilerse onu dilediği gibi işler (*Burûc, 16*). O'nun hiçbir şeyi yapması zorunlu değildir. O, hüküm sahibidir (*Yusuf, 40*). Hiç kimse O'na hükmedemez ; O, herkese hükmeder.. Kâdirdir, her şeye gücü yeter. O'na hiçbir iş çetin ve güç gelmez. Bir pireyi yaratmakla gökleri yeryüzünü ve ikisinin arasındakileri yaratmak O'nun için aynı şeydir. Mütakellimdir, yâni kelâm (söz söyleme) sahibidir. Peygamberlere gelen vahiy ve onlara inen kitaplar kelâm sıfatının gereğidir. Mükevvin, yani varlık âlemini yoktan var edendir. Bu âlem (Evren) yokken O var idi. Dilerse tüm kâinatı bir anda yok eder, sonra bir anda tekrar var eder. Bütün âlemleri ve herşeyi yoktan var eden, kendisi var edilmeye muhtaç olmayan, eşi ve örneği olmayan Allah, birdir.

Allah Teâlâ; gördüğümüz, bildiğimiz şeylere benzemediği gibi, hatırıma, hayalimize gelen şeylere de benzemez. Dolayısıyla yaratılmışların özelliklerinden tamamen münezzehtir. Kur'ân-ı Kerîm de şöyle buyurulmaktadır:

“ O'nun benzeri hiç bir şey yoktur . O, işitendir, görendir ” (*Şûrâ suresi, ayet 11'den*)

O, gökte ve yerde değildir ; ne herhangi bir mekan, ne de yönler O'nu ihâta edemez. Zaman ve mekandan münezzehtir. Zaman, an, gece ve gündüz Onun üzerinde cereyan etmez. Sağda, solda, önde, arkada, üstte ve altta değildir ; her yönden münezzehtir :

“ Doğu da Allah'ındır, batı da . Nereye dönerseniz Allah'ın yüzü (zâtı) oradadır ..”

Bakara suresi ayet 115

İşte, (**Sübhâneke**) kelimesi yukarıda kısaca bahsedilen bu hususların tümünü kapsamaktadır. Ve bu nedenlerden dolayı (**Sübhân**) olan sadece Allah Teâlâdır. Hz Hasan *radıyallahu anh* demiştir ki : “Sübhânallah (Allah Teâlâya mahsus) öyle bir isimdir ki, insanlar onu kendilerine mal edemezler”.

HAMD HAKKINDA

Hamd etmek : Senâ (*övme, ululama*) , şükür , medh manalarını içeren bir kelime olup, Türkçe de tek kelime ile karşılığı yoktur. Hamd kavramı , nimeti verene karşı tazimi (*hürmet, saygı*) , şükürü ve övgüyü kapsar, bunların hepsini içerir . Bütün nimetleri veren ise ancak Allah Teâlâ olduğu için, hamd sadece O'na yapılır :

“ O, size istediğiniz her şeyden verdi. Allah'ın nimetlerini sayacak olsanız, sayamazsınız ”
İbrahim suresi ayet 34

Elhamdülillah kelimesinin kısa anlamı :

Bütün mevcudatta övgü, medih ve senâ sebebi olan kemâlat (*olgunluk, mükemmellik*) Allah'ındır. Çünkü medih ve övgüye sebep olan nimet , ihsan, kemâl, cemâl, .. kısacası hamd edilmeye sebep her ne varsa hepsi Allah'ındır. Başka bir ifade ile, kâinata hadsiz olarak övülecek, sınırsız senâ edilecek ve şartsız methedilecek birisi varsa, O ancak Allah Teâlâ'dır. Allah'tan başka hiçbir kimse, hiçbir şahıs, hiçbir varlık, hiçbir mevcut, hiçbir makam sahibi gerçek övgüye, senâya ve methedilmeye layık değildir ; bu câiz de değildir .

Hamd, her şükürün başıdır. Bu âlemde bulunan her güzellik ve üstünlük Allah Teâlâ'dandır. Hak Teâlâ'nın güzel sıfatlarına ve işlerine ve bütün nimetlerine ve ihsanlarına hamd kelimesi ile şükredilmektedir. Dolayısıyla **hamd sadece Allah-u Teâlâ'ya yakışır ve yalnız O'na yapılır** O'ndan başka hamd'e müstehak hiçbir varlık yoktur :

“ Hamd , göklerin Rabbi, yerin Rabbi , bütün âlemlerin Rabbi olan Allah'a mahsustur ”
Câsiye suresi, ayet 36

Kısacası “ **Elhamdülillah** “ : “ Ezelden ebede kadar bilimum mevcûdattan ve kâinatın her zerresinden gelen ve gelecek her türlü hamd ve övgü, şükür ve minnet ancak Allah'a mahsustur. Çünkü, her türlü nimet ve ihsan ve kemâl (*noksansızlık, mükemmellik*) ve cemâl (*güzellik*) ancak O'nundur, O'na aittir .. “ , demektir .. (*Mektubat*)

Bu bilgiler ışığında (Sühbâneke) duasının biraz daha ayrıntılı açıklaması şöyle olmaktadır :

(1)Sühbâneke Allâhümme ve bi hamdik :

Birinci açıklama : Allah'ım ! Seni ulûhiyyet makamına yakışmayan sıfatlardan tenzih eder ve Sana hamdederim , demektir .

İkinci açıklama : Allah'ım ! Sen zâtında ve sıfatlarında bütün noksanlıklardan ve kusurlardan münezzehsin ve her türlü kemâl ve celâl sıfatları (yani her türlü yüce sıfatlar) Sana aittir. Bu sıfatlarıyla birlikte kullarına karşı merhametli, iyilik edici ve nimet vericisin , anlamına da gelir.

Üçüncü açıklama : Ey Allah'ım ! Seni ortaktan, tüm ayıp ve kusurlardan, (acz, ihtiyaç gib) her türlü noksan sıfatlardan ; kemâl , cemâl ve celâline muhalif olan her şeyden takdis ve tenzih ederim ve yalnızca Sana hamdederim, olarak da tercüme edilebilir.

Dördüncü açıklama : Ey Allah'ım ! Sana yakışmayan herşeyden ve yaratılmışların alâmetlerinden ve yok olmaktan Seni tenzih ve takdis eder ; bütün kemâllerin ve cemâllerin Sende bulunduğunu tasdik ederim. Her türlü üstünlükler ve güzellikler ancak Sen'dedir. Bütün ihsanlar ve nimetler ancak Sen'dendir , hamd ancak Sanadır, anlamına da gelir .

Beşinci açıklama : Ey Allah'ım ! Sen bütün kusurlardan , noksan sıfatlardan , aczden ve şerikten (ortaktan) münezzehsin. Senin övgünü ben ifade edemem, kemâl sıfatlarını saymakla bitiremem. Sen ancak Furkân'ında kendi Zâtını övdüğün gibi ve senin izinle Habibinin seni övdüğü gibi ve senin konuşturmanla bütün san'at eserleri(n olan bütün mahlûkatı)nın seni övdüğü gibi celâl sahibi bir zâtsın.. , anlamına da gelir (*29uncu Lem'a*) . Evet, herşey O'nu tesbih etmektedir :

“ Yedi gök, yer ve bunlarda bulunan herkes O'nu tesbih eder. O'nu hamd ile tesbih etmeyen hiçbir şey yoktur. Fakat siz onların tesbihlerini anlayamazsınız . Şüphesiz ki O Halimdir, Gafûrdur (çok bağışlayandır) ” . *İsra suresi, ayet 44*

(**Sübhâne**) ve (**Hamd**) kelimelerinin kapsamlı mânâlarından dolayı , daha çok sayıda açıklama yazmak mümkündür. Kısacası, Allah'ı c.c noksan sıfatlardan tenzih anlamındaki (**Sübhâneke**) tesbihi ile, kemâl sıfatlarla anmak demek olan (**ve bi hamdik**) ifadesi bir arada söylenince, kâinatın en büyük ve yegane gerçeği olan **tevhid** inancı dile getirilmiş olmaktadır . Bu cümle ile Zât'ı Akdes'in noksan sıfatlardan münezze , eksikliklerden uzak ve kusurlardan berî olduğu ve bütün sıfatlarının kemâl (*tam olgunluk, mükemmeliyet*) derecede olduğu itiraf edilip ; gücü, kudreti, yüceliği, izzeti, azameti , kibriyâsı, hikmeti, vahdaniyeti ve sair sıfatlarının O'nun Zâtının lâzımı olduğu açıklanmaktadır. Bu bakımdan, bu tesbih ve tenzih ile kâinatın en büyük gerçeği dile getirilmiş olmaktadır. Sevabı da ona göre olup , yer ile gök arasını dolduracak kadardır.

Bundan dolayı bir hadis-i şeriflerinde Efendimiz salallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuşlardır: **“ Temizlik imanın yarısıdır. el-hamdülillah duası mizânı, sübhânallahu ve'l hamdülillah zikri ise yer ve göklerin arasını sevab ile doldurur “** (Ebû Mâlik el-Eş'ari r.anhî'dan, Riyâzüs-Sâlihîn, 1416)

Peygamber Efendimiz s.av ashâbına önemli bir şey söyleyeceği zaman , onların ilgisini çekecek sorular sorar ve böylece sözünü dikkatle dinlemelerini sağlardı. Bu defa, sahâbeden Sa'd ibni Ebû Vakkâs *radıyallahu anh* anlatıyor :

Bir gün Efendimiz aleyhisselâm ile birlikte oturuyorduk. Sordular :

-- **Sizden biriniz her gün bin sevap kazanmaktan âciz midir ?** . Oturanlardan biri:

--Yâ Resûlullah, bir kimse her gün bin sevap nasıl kazanır ?, diye sordu. Bunun üzerine:

-- **Yüz defa sübhânallah der, ona bin iyilik yazılır veya bin günahı bağışlanır** , buyurdular

Çünkü , bir iyiliğe on sevap verileceği En'âm suresi, 160.ıncı ayetinde beyan buyurulmuştur. Demek ki, rengarenk, güzel bir çiçek görünce “ Ya Rabbi, bütün güzellikler Sendendir, ne güzel bir çiçek yaratmışsın, **Sübhânallah** “ diyen bir kişiye on sevap yazılır. İşte - günah kazanmanın aksine - sevap kazanmak bu kadar kolay, bu kadar ucuz ve zahmetsizdir ...

(2) ve tebâreke'smük : Senin ismin çok uğurlu ve bereketlidir

(3) ve teâlâ ceddük : Senin şânın da yücelerden yücedir

Allah Teâlâ , bütün sıfatların ve isimlerin ötesindedir , şe'nlerin (*oluş, durum*) ve itibarların (*varsayım*) ötesindedir. Zahir ve bâtın (açık ve gizli) olmanın ötesindedir. Tecelli etme ve görünmelerin, görme ve keşfedilmelerinin ötesindedir. Duyu, akıl, vehim ve hayalin de ötesindedir. O, yüceler yücesi, herşeyin ötesinde, ötesinde ve ötesindedir. Bu bakımdan, “ Mevlâ Teâlâ kimdir ? “ diye sorulduğu zaman :” İlmin , idrakin ötesinde talep olunan, birleşmenin ve ulaşmanın ötesinde sevilmiş olan, Zâtı herşeyden gani bulunan, var olan, ibadet olunan ve sevilendir ” demek en uygun cevap olacaktır . (*Risâle-i Kudsiyye*)

(4) ve celle senâük : Senin senân (övgün) pek yücedir.

Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem bir duasında şöyle buyurmuştur :

“Allahım ! Senin gazabından rızâna, azâbından affına sığınırım. Senden sana sığınırım. Ben seni lâyük olduğun şekilde medh-ü senâ edemem. Sen kendini nasıl medh-ü senâ etmişsen öylesin “ (*Riyâzüs Salihîn, No: 1433*)

(5) ve lâ ilâhe gayruk :

Bütün bu âlemlerde yegane var olan, ezeli ve ebedi olan ancak Sensin. Sen'den başka bir mevcut, Sen'den başka ibadete lâyük bir varlık yoktur. Benim yegane Rabbim, önünde tâzimle eğildiğim, huzurunda secdeye kapandığım sadece Sensin, .. gibi mânâlara gelmektedir.

Ve sallallâhu alâ seyyidina ve nebiyyina Muhammedin ve alâ âlihi ve sahbîhi ecma'in ..